

Snelheid en kwaliteit

Auteur(s):

Peper, A.
Adviseur en publicist.

Verschenen in:

ESB, 87e jaargang, nr. 4352, pagina 223, 22 maart 2002

Rubriek:

Prikkel

Trefwoord(en):

Nederlanders houden zich voor dat zij nuchter zijn. In dat zelfbeeld past dat mensen die iets uitzonderlijks presteren niet te lang boven het maaiveld zichtbaar mogen blijven. Dan worden ze al gauw voor arrogant en verwaand versleten. Rustig aan, dan breekt het lijntje niet. Zo zijn er nog tientallen zegswijzen die tot uitdrukking brengen dat gewoon al gek genoeg is.

Pas als de dijken zijn doorgebroken, komt er een ongekende flinkheid over de natie. Dan wordt de Nederlandse bestuurder met een schok wakker. Binnen de kortste keren worden er wetten door de Kamer(s) gelooft, waar anders jaren voor nodig zijn. De overstromingen van 1993 en 1995 brachten de dijkverhoging in de versnelling en maakten het gedogend bouwen in de uiterwaarden zichtbaar. Kortgeleden nog werd noodwetgeving nodig geoordeeld om de zogenaamde bolletjesslikkers op te sluiten.

De patriot Pim Fortuyn is on-Nederlands daadkrachtig en duidelijk. Hij mobiliseert op een nog niet vertoonde wijze het onbehagen van wat tot voor kort een tevreden natie leek ¹. Bescheidenheid is niet zijn meest in het oog springende eigenschap. Hij steekt in veel opzichten met kop en schouders boven zijn omgeving uit. Toch - of daarom - zijn vele Nederlanders in zijn ban geraakt. Dat Fortuyn deze beweging op gang heeft gebracht, is een formidabele prestatie. Is Nederland dan veranderd? Ik denk van wel.

Betrek ik Fortuyn en Leefbaar Nederland op ons bestuurlijk-politieke systeem, dan is een aantal observaties te maken. In de eerste plaats valt op dat datzelfde nuchtere Nederland - met name de politiek-bestuurlijke elite - al minstens twee decennia voorbij gaat aan bijna alles wat aan kennis en inzicht is voortgebracht over de 'staat van de staat'. Legers sociale en politieke wetenschappers, beleids- en bestuurskundigen en juristen hebben met de kracht van feiten en beredeneerde inzichten duidelijk gemaakt dat de inrichting van ons bestel ernstig verouderd is. De gevestigde partijen en instituties namen het, opgesloten in hun eigen gelijk, voor kennisgeving aan. Een enkele uitzondering daargelaten.

Het is bijvoorbeeld al jaren bekend dat de politieke partijen zijn ineengeschrompeld in ledental en activiteiten tot instrumenten voor de werving van kandidaten voor functies in de gemeenteraad, de provinciale staten en het parlement. Daar kan niemand iets aan doen, maar het gevolg is wel dat de politieke elite over een steeds zwakkere worteling in de maatschappij beschikt. Een héle kleine groep heeft het in de politieke partijen voor het zeggen.

In de tweede plaats ontbreekt elke verplichte verbinding met een eigen achterban van kiezers, in district, gewest of streek. Kamerleden zijn in die zin geen volksvertegenwoordigers. Op de vleugels van de (bekende) lijsttrekker en via een onzichtbare, technocratische selectie en beoordeling zijn zij het parlement binnen gebracht. De volkssoevereiniteit is versmald tot een partijdemocratie. Ons kiesstelsel moet écht op de helling. Volksvertegenwoordigers moeten directer door het volk worden gekozen.

In de derde plaats is Nederland nog de enige beschaafde natie waar de burgemeester wordt benoemd. Er worden studiereizen vanuit het buitenland georganiseerd om dat fenomeen te bekijken. Ik vrees dat Madurodam ook een benoemd burgemeester kent. Wanneer worden we een gewoon land? De in de ogen van de burgerij belangrijkste en bekendste bestuurder in een gemeente heeft, behalve over de politie, in zijn gemeente eigenlijk niets te vertellen.

Zo zou ik nog een tijdje door kunnen gaan. Wie bijvoorbeeld kan uitleggen welke bijdrage de Eerste Kamer levert aan een ordentelijke besluitvorming die de oplossing van problemen naderbij brengt, moet uitzonderlijk knap zijn. Waarom regering en parlement zo langzaam beslissen - waar op veel terreinen snelheid is geboden - is moeilijk overtuigend uit te leggen. Het lijkt er wel op of snelheid en kwaliteit niet samen kunnen gaan in een democratie.

In dit klimaat van feilen die al jaren gekend en aangetoond zijn, is de spectaculaire groei van Fortuyn en de zijnen begrijpelijk. De inrichting en werkwijze van ons staatsbestel zal nu wel hoog op de agenda komen, zo lijkt. De dijkdoorbraak van Fortuyn is alleen om die reden van belang.

Het blijft een treurige constatering dat zo veel wetenschap en ervaring niet eerder door het zogenaamde nuchtere Nederland is verwerkt in beleids-wijzigingen. Al was het alleen maar omdat juist deze wijzigingen véél tijd vragen. De grondwet is immers in het geding. Voor de economische werkelijkheid waarin ons land moet functioneren, is een scherper tijdsbesef in ons politieke stelsel van groot belang. Al was het maar omdat er steeds meer vervlechting komt tussen de politiek, de publieke ruimte en het bedrijfsleven. De overspannen scheiding die Fortuyn maakt tussen deze sferen, getuigt van weinig inzicht. Maar Fortuyn is dan ook meer iemand van de vrije jongens, die een sullige overheid best mogen kaalplukken. Eigen schuld, dikke bult.

Dat er de komende jaren veel moet gebeuren in en bij de overheid, staat vast. Hopelijk is die boodschap op 6 maart jongstleden goed overgekomen

---

1 Zie W.S.P. Fortuyn, *De puinhopen van acht jaar paars*, Karakter/Speakers Academy, Rotterdam, 2002.

Copyright © 2002 - 2003 Economisch Statistische Berichten (www.economie.nl)